

гоалъ, лѣпокоасъ, de nimik a лѣмїи! Со-
котїдї, кѣмкъ вѣрватѣл дшї кавтѣ фе-
теїе пентрѣ сїне шї нѣ пентрѣ лѣме,
кѣмкъ ел дшї кавтѣ невасть іар нѣ
дѣндзїтоаре, о ажѣтѣтоаре, іар нѣ
кастен кѣ тѣрфї de модѣ, о со-
дїе цесте лѣнга кале de грандафїрї шї de
спїнї а вїедїї, іар нѣ о сѣрїтоаре дн аер
вшоарѣ de пїчоаре, вшоарѣ de мїнте, в-
шоарѣ de інїмѣ шї вшоарѣ de тѣрїтат
не вн вал de шасе чеастрї!

Атѣнчї, кѣнд фїчеле воастре плѣпг
пентрѣ грешїтѣл скоп а тїпеределор, пентрѣ
планѣл чел спїнтїт а кїемѣрїї дн зїле-
ле челе de тоатнѣ а вїедїї лор, атѣнчї вої
тамелор певѣне, лакремїле лор кад ка плѣп-
вѣл фервїнте не сѣлетеле воастре. *)

ЭКСТРАКТ

de

ОРТОГРАФИЕ

cu litere latinesci,

пре темеїл лїмвїї шї ортографїеї Бесе-
рїчещї, шї осевїрѣ Дїалѣктелор; прекѣт
саѣ вѣрат дела 1835. дн Тупографїїа дїп
Блаж.

ὅτω δὲ μὴ τὰδ' ἐσὶν ἐν γνώμῃ φίλα,
καὶνός τ' ἐκείνα στεργύεται, καὶὼ τὰδε.
Α. μασιγ.

КЪВАНТЪ АННАИНТЕ.

Авторѣл, нефїнд днкъ дшїнц de
неапѣрата тревїнцѣ, de а скрїе ромѣлѣ.

*) Ізвїторїї шї ізвїтоареле de данѣ вор шї іер-
та ачестѣї вїет ом волѣвос, не каре дан-

ще кѣ лїтере лѣтїнещї, нїче пѣтѣндѣсѣ
дшївої кѣ методѣл, че вѣрѣ педїне ал вѣра
днтрѣ ашезарѣ впеї Ортографїї реглѣте
фѣрѣ Грѣматїкѣ, дѣпѣ днпрежѣрѣрї фѣ
сїлїт а да вн Экстракт афѣрѣ дїнтрѣн
Трактат маї пре ларг, че аре гата de маї
мѣлїї апї. Чеї че шїѣ, кѣт de вѣрїчоасѣ
петречере есте а четї Трактатѣрї de Грѣ-
матїкѣ, кѣнд поате чїнева сѣшї петрѣкѣ
маї десѣѣтат кѣ романѣе, — дн вор ерта,
кѣчї вѣрѣнд аї кѣрѣца лѣсѣ Трактатѣл сѣ
маї одїпѣсѣкѣ, — чеї че днсѣ ар фї не-
мѣпгѣїадї, се фїе кѣ вѣпѣл пѣдѣѣде. Вѣр-
тарѣ Ортографїеї чеї веки пре ачѣсте
времї, пентрѣ темеїл, іар' нѣ дїп дѣх de
днпротївїре, саѣ фѣкѣт. Іарѣ грешїлеле
саѣ днтѣпечѣлеле, че се вор пѣрѣ ічї ко-
лѣ, ле ва ексѣтѣса фїрѣ Экстрактѣрїлор шї
скѣртѣрѣ времї, — emendaturus, si licuis-
set, eam. Блаж, Апр. 1841.

T. Cipariu.
Prof. si Tipogr.

ТЕМЕЇЛ *)

§. 1. Темеїл а тоатѣ Ортографїа е
вороава саѣ пропѣїїїа de овїде, дѣпѣ ка-

дѣл дн чеа маї фѣрѣчоасѣ фѣоаре а вїедїї
лаѣ адѣс ла о старе вреднїкѣ de компѣгїмї-
ре. Ел ар вѣра ка алїїї сѣ нѣ пѣдѣасѣкѣ тот
ка ел кѣ жѣнатѣл шї кѣ алестѣл.

Л. Р.

*) Ego (nisi quod consuetudo obtinuerit) sic
scribendum quidque judico, quomodo sonat.
Hic enim usus est literarum, ut custodiant
voces, et velut depositum reddant legentibus;
itaque id exprimere debent, quod dicturi su-
mus. — Consuetudinem vocabo consensum e-
ruditorum; sicut vivendi, consensum bono-
rum.

Sic in loquendo, non siquid vitiose multis

(*)

реле се скрие прекъм се воровъще. Дела ачест темей атът де фиреск лпсъ с'аъ а-вътът, ші де тълте орї аъ тревъит съ се аватъ маї тоате пѣмъріле лпкътва, дін осевіте прїчіні, пѣ нѣмаї пентрѣ осевірѣ че се афль дптрѣ ачѣіашї лімвъ пре осевіте локврі (діалѣкте), врѣнд а скріе о лімвъ пентрѣ тоді ші маї алѣсъ, чї ші пентрѣ скімъвріле, че кѣ врѣме дп тоате лімвіле дптрѣ дп вороава де овце, дп-скріере рѣшкїнд не лжнѣгъ вороава чѣ вѣке; — знеорї ші пентрѣ не ажнцѣрѣ алфаветѣлі стрѣп, кѣ каре вре зп пѣм се апкѣ ашї скріе лімба, непотрївігъ дптрѣ тоате свнетеле кѣ лімба, пентрѣ каре с'аъ фост кроїт, прекъм нїчї се поате а-щепта.

§. 2. Лімба ром. врѣнд ао скріе кѣ літере лѣтїнеці, е кѣ пепѣтїнцъ ао скріе дптрѣ тоате прекъм се грѣїеце, пѣ нѣмаї — а) пентрѣ кѣ пѣ афльм дп ачест алфавет пентрѣ тоате свнетеле лімвїї поа-стре характерзрі рѣспнзїзтоаре, пр. пентрѣ ъ ші љ, чї ші — в) пентрѣ кѣ нїчї дп вороава де овце пѣ афльм ачѣ зпїре че се пофѣще дп скріере, маї вѣртос дп зпеле консонапте, пр. дп в, в, ші ал. дпнаїте де ї; дзпъ кѣм съ ва ведѣ маї дпжос.

Дїн прїчіна дїн зртъ, де ам скріе пре-кѣм се грѣїеце, ам асторїса о тѣлцїте

insederit, pro regula sermonis recipiendum erit. Quid enim tam necessarium, quam recta locutio? Imo inhaerendum ei iudico, quoad licet, diu etiam mutantibus repugnandum. Sermo constat ratione, vetustate, auctoritate, consuetudine. Rationem praestat praecipue analogia, nonnunquam et etymologia.

Quintil. L. I.

de dialѣкте, каре пѣр депърта пѣр тѣлѣ дела зпїмѣ лімвїї ром. — idee, каре пѣ есте дѣтѣзѣтѣл тѣтзрор літерадїлор ром, ші дпнарте, прекъм се паре, кѣ дрепѣтѣ.

§. 3. Дїн аша прїчіні, ла о адепѣ ратѣ Ортографїе се паре дпнаїте де тоате афї де ліпсъ ащезарѣ зпїї пропѣнцї кѣрате ші алѣсе дїн тоате діалектеле ром тѣлїмеї дзпъ фїрѣ свнетелор элементаре, ші леїїле грѣматїїї. Нїпоекїнд ачѣстѣ, есте де а пѣдѣждѣї, кѣ ші пентрѣ челе че не ліпсеск дп алфаветѣлі мѣл. вом афла тїжоаче сїгѣре, де ане пѣтѣ фолосї.

I. ФІРЕА СЪНТЕЛОР ЕЛЕМЕНТАРЕ.

§. 4. Вокалеле шї Консонаптеле дп лімба ром. сѣнт де 2 фелзрі: аспре шї мої.

Вокале аспре сѣнт: а, ъ, љ, о, ѣ; — мої: е, шї і. — дїптр' ачѣстѣ, ѣ, шї і, зне орї пѣ се авд дпнрѣї, чї нѣмаї де жѣмѣтате, пр. дп по ѣ, пої, шї дїн тїж-локѣл дптре вокале шї консонапте.

Консонапте аспре сѣнт ачѣстѣ 18: в, в, г, д, ж, з, к, л, м, н, п, р, с, т, ф, х, ц, шї ш; — іар мої ачѣсте 7: j (нем-цеск), gj, lj, kj, nj, ч (саѣ sj.), шї ц (саѣ zj).

Консонаптеле аспре се зпеск вѣкзрос нѣмаї кѣ вокале аспре, шї конс. мої кѣ вокале мої; іар' дїн протївѣ аѣ нїчї декѣм, пр. ч, ц, кѣ ъ, шї љ, — аѣ нѣмаї аневое, пр. чѣлелалте.

а) А вокалелор шї а Дїотонцілор.

§. 5. А нѣмаї дп 2 дптѣмплзрі се афль дп лімба ром., — а) фѣрѣ топ, нѣмаї ла дпчепѣтѣл кѣвїптелор, пр. а ара, арагѣ; — в) аїрѣ нѣмаї кѣ топ, пр. дп кале, кѣтѣторїз; іар' ла тїжлок саѣ ла

сѣршитъ фъръ топ, дн квинтеле веки ром. ничи одагъ. Дн челе че се параве impro- tivі, пр. дн маѣа, акѣа ші а, а есте кѣвѣнтъ де себѣ адаѣ, артиклъ, аѣ де пріосостіи.

Deçi de кѣте орі а скапгъ де сѣнт топ, съ сѣмъ а) дѣпъ консонантаспре дн з, пр. лавд, лѣвдат, лѣвдѣторіѣ; — в) дѣпъ моѣ дн е, пр. кіамъ, кемарѣ, гіадъ, дпгеат; фіѣ, фіе, філок де фіѣ.

§. 6. Ъ се аѣлѣкъ топ ші фъръ топ; — днсъ а) пѣмаї ла шіжлокъ ші сѣршитѣл квинтелор, пр. поартъ, пѣртъ- торіѣ; іар' ла днченгъ ничи одагъ; деçи- тѣ, ѣл ѣла, ѣста, сѣнт зичері проасте дн- лок де: хѣї, ел, ела, еста; — е) къ топ, пѣмаї, а) дн I. перс. пѣтр. а прѣсентелор де I. конжгаціе, пр. лѣвѣа; б) дн пер- фѣктеле істориче де аѣвѣа ші конж. пр. лѣвѣї, лѣвѣшї, лѣвѣ ш. н.; с) дн пѣ- ралеле фѣтеенгъ, че се сѣршитеск дн і, дн е, пр. кѣрѣ, пѣтѣ, пѣстрѣрї шіа. дела: картеу ш. ч.

Днченгѣл лѣї е: — а) дн а скѣпъ- тат десѣнт топ, дѣпъ консонантѣ аспрѣ, знеорі днкъ ші сѣнт топ, пр. маї сѣс; — в) дн е маї къ сѣмъ днпѣнте де р къ вокалѣ аспрѣ, пр. тіпѣр, пѣтѣр, дѣпъ а- пѣл; — дѣпъ: в, в, м, п, ж, зрѣанд ал- тѣ вокалѣ аспрѣ, пр. ла §. 15; — дѣпъ: с, з, д, ш, пѣмаї пре алокѣрѣ, пр. ла §. 13; асемеѣ пѣмаї локале сѣнт: дѣ, пѣ, ш. а. дн лок де: де, пе; — г) дн і пѣ съ аѣл; — дн оѣшї з, пр. дн рѣтѣнд, дѣ- шѣ, мѣпъ, е ла ірдоіалъ.

§. 7. Дн съ аѣлѣ чел маї мѣлт дн- пѣнте де п, ші ш, пр. дн кѣвѣнт, мѣпъ, дѣвѣл, дѣпѣл, фѣвѣд; — маї пар дѣ- пѣ р, пр. дн рѣѣ, рѣпѣ, рѣшѣ, рѣс рѣе,

рѣѣѣ, рѣкѣ; — ші днтр' алте стрѣне днпѣнте ші дѣпъ орі че консонант аспрѣ, пр. дн сѣѣрѣѣ, кѣлѣ, мѣток, ш. а.

Маї алес съ траде, — а) дн а сѣѣ з, днпѣнте де м, ші п, пр. маї сѣс; — ші се паре, къ дѣрѣндіѣ а тѣстрѣле кон- жѣгѣціѣ дн тѣїѣ дела 3. перс. а прѣсент. дн з, — іар' пѣ дела Іпѣітївї, съ фор- тѣзѣ, пр. кѣнтѣнд, вѣзѣнд, фѣкѣнд, те- мѣнд, дела: кѣпѣ, вѣзѣ, фѣкѣ, тѣмѣ, — в) дн чѣмеламте де се траде пѣ съ моате ші, де кѣт дѣпъ апаѣціѣ, пр. дн вѣлт, днтрѣ, фѣнтѣпѣ, рѣндѣпѣ, дѣпъ: ventus, intro, fonte, hirundine; веї §. 12. Чеї че траг дѣрѣндіѣ дела Іпѣітївї, сѣнт маї мѣлте фрезѣшї.

Съ дѣне дн кпн де разѣм днпѣнтѣ зпор кѣвѣнте де жѣмѣтат' де сілавъ, пр. днї, днї, дн, дн.

Съ мѣтѣ дн і — а) дѣпъ вокале моѣ, пр. мѣпѣгѣнд, дѣвѣнд ш. а. днлок де: мѣпѣгѣнд, днвѣнд, дела: а мѣпѣгѣа, дѣвѣа; — в) дн сілава днпѣт ла сѣр- шит аѣлогѣндѣе о вокалѣ моале, пр. кѣ- вѣнте, сѣпѣте, дела: кѣвѣнт, сѣнт, дѣпъ апаѣціѣ: днпѣнте, пѣрѣнте, дн лок де дн- пѣмѣнте пѣрѣмѣте, Скѣмѣарѣ дн з, дн зѣмѣ, жѣпѣз, зптрѣ, дн днѣз, днпѣл, днтрѣ, е поаѣ ші пѣмаї локалѣ.

§. 8. О ла днченгѣл сілавї се про- пѣндіѣ къ зп з сѣрт днпѣнтеї, пр. топ, зѣѣ, італ. uomo.

Кѣ топ ші зрѣанд з, сѣѣ е дн сіла- ва зрѣнт. Трѣче дн діѣтонгѣл оа (сѣѣ оза), пр. дн морт, орѣ. мо арте, оарѣѣ, ш. а.; пѣдіѣе фѣарте фінд каре се ават, ші аѣѣлѣ маї мѣлт стрѣне, пр. воѣ, порѣ, котѣ, поткѣ, ш. а.

Фъръ топ, адесеорі трече дн з, пр.

din жор, domn, dorm, поч, оалъ, поръ, порт, ш. а. жъръмѣнт, Dornnezeț, пѣтем, злчѣ, пѣрчел, пѣртаре; дѣпъ аналоѣе: рѣмѣн, дн лок de ромѣн.

§. 9. Ъ се траѣе зне орї din о, пре-кѣм маї сѣс; — трече д ъ. дѣпъ аналоѣе, пр. ла §. 7.

С'азде скѣрт — а) днпайте de о, пр. ла §. 8.; — в) ла сѣжршїтѣл кѣвїнтелор дѣпъ вокале кѣ каре фаче діѣтонг, пр. дн рѣѣ, паїѣ, саѣ дѣпъ консонант, пр. domn, днпѣрат; днтрег се азде пѣмаї дѣпъ о мѣтъ шї о лїквідъ (л, м, н, р), пр. патрѣ, овлѣ; — г) днтре н, шї о, пр. днпѣор, пѣорѣ ш. а.

§. 10. Е ла днченѣтѣл сімавеї се пропнѣе кѣ зп ї скѣрт днпайте, пр. ерї, оае, італ. іегї.

Кѣ то н, шї зрѣмѣнд ѣ, саѣ е, дн сілава зрѣмѣт. трече дн діѣтонгѣл ѣ саѣ іа, пр. din domnesk, фемееск, domnѣскѣ, domnѣще, фемеїеѣе. — Асѣменѣ діѣтонг фаче днпрезнат кѣ а, пр. din mințe, фоае; mīntѣ, фоаїа. Дн пропнѣнѣа ачестѣї діѣтонг, се аѣлѣ чѣ маї маре осевїре днтре ромѣнї; Ардѣлѣнї дн пропнѣнѣе маї мѣлт ка е франц. дн cher, faire, маї вѣртос ла сѣжршїтѣл кѣвїнтелор шї зрѣмѣнд алт е д сілава зрѣмѣт: пр. mīntѣ, vedѣре; — Моканїї пѣмаї зрѣмѣнд е д а 2. сілавѣ, іар' аїрѣ ка іа totdѣзна; — чеї din Valaxia маре, днпайте de е, пропнѣнѣе фѣрѣ діѣтонг, пр. пѣѣе, domneѣе, саѣ іа, пр. mīlѣїаѣе, шапте, шарпѣ, шаде; днпайте de ѣ асѣменѣ іа, пр. іарѣѣ.

Трече, — а) д ѣ маї алес дѣпъ в. в, м, ѣ, ф, ш. ч. vezї §. 6. шї маї жос §. 13. 15; — в) д ї дн зпеле пѣзрале фемѣїїї пре алокѣрї, пр. остепелї, рѣн-

дѣелї, ш. а. але Молдовѣнїлор, пр. нї плаче. дн лок de: не плаче.

§. 11. І се паѣе зне орї din е, пр. маї сѣс; — шї трече д ѣ, пр. ла §. 7. 13.

С'азде скѣрт, — а) днпайте de е ла пѣчѣт, пр. ла §. 10; — в) ла сѣжршїтѣл кѣвїнтелор дѣпъ консонанте шї дн діѣт. саѣ триѣтонг, днтрокта ка ѣ, (§. 9.) пр. domnї, mieї; — г) дѣпъ консонантѣ аспре, пр. вїетѣл, вїарте, ш. а.

(Ва зрма).

MINTEA, ТЪРІА.

Domnѣл меѣ!

Idѣа апѣкатѣ de Dta ла Nrѣл 25 аї ачестѣї фѣї есте днтрѣ адеѣѣр фїлософїкѣ, каре днсѣ, прекѣм аї шї овсерват, попареле дн зїлеле поастре аѣ днченѣт а шї о фаче шїенї пропнѣе шї іатѣ еа шї не mīne пѣ мѣ ласѣ дн паче, — дѣхѣл мї се гѣдїле, ар вреа а о скѣртѣна шї маї мѣлт, фѣрѣ сѣ щїе зnde ва енї кѣ днса. Domnѣле мѣ шї кѣнодї, дар дїо шї спїѣс шї асѣдате, кѣмкѣ de пѣрѣреа ам авѣт о маре сѣїалѣ, de а вреа сѣ фїлософезѣ in systhemate; пѣнтрѣ ачѣеа ziceїs кѣ пѣ почїс дїї зnde о воїѣ скоатео.

Mīnte, тѣрїе; Рѣстаторнїчїреа дрепѣрїлор оменѣдї дн содїетате; тѣрїа сѣ слѣжаскѣ mīndї. Тоате ачестѣа сѣлѣт пѣнтрѣ mīne тот атѣтеа адеѣѣрѣрї, дн каре днсѣ мѣ смїнтеск de перїт. Іатѣ шї еѣ кѣ о алѣ парадоксїе ла пѣрѣре. Днтр'ачѣеа вѣ рог сѣ пѣ вѣ перѣдї рѣвдареа.

Непорочїреа мѣа есте 1 кѣ еѣ п'ам ажѣнс днкѣ ла атѣта, ка сѣ почѣ кѣноа-

ще липнеде хотареле днтре търіе ші днтре мінте, ва ть ші дндоеск оаре нъ таіе ачестеа зна днтр'алта; 2. Патімеле че, де нні нъ домпеск тотдеазна ші претгтіндемі дн пептъл оменеск, се лъпгь дпсь не'пчетат, нъ щіѣ внде съ ле редзк маі апроане, ла мінте саѣ ла търіе? Апоі дар непорочіреа непорочіріі каре, мі есте? Къмкъ адекъ нъ щіѣ да дефинііеле ла мінте, ла търіе, ла патімъ.

Аша есте къ ноі prin мінте дцелелецет ачееа че зіче церманъ Vernunft, францозъя raison, ші чеі векі ratio ші логос? Продзктъл мінціі маі деапроане есте сілогістъл. Сілогістъл ть коввінде деспре адевър. Фінд ачеаста аша, еѣ ть кам тьлцзтеск ші пептълнд да мінціі дефинііа.

Дар че есте търіа? Дцелелецет prin търіе vis, Крафт фізічеще дн трънърі? Еі дар трънъріеле дн сіне ші де сіне сжнт inertia, към ам зіче ромжнеще пепгтінчоасе а се мішка де сіне; де ачеаста німіні нъ се дндоещче, де ші нъ аѣ възът от морт, саѣ алтъ віецзгоаре перітъ. Апоі дар търіа, каре тотъш ведем къ мішкъ трънъріеле дела вп лок ла алтъ (аеръл, мареа, віетъділе шчл) тревзіе съ фіе афаръ де ачеле трънърі немішкете? Ші дпкъ ачеаста нъ міар фаче атъта гріжъ. Дпсь

Че сжнт патімеле? Дн вржсть де 29 ані ть афлъ ші пьпъ астъзі пзміам щігт да алтъ дефинііе пептръ еле, декът къ патімеле сжнт патімі, фъръ ка съ ле почіѣ зіче къ еле дн сіне сжнт възне саѣ реле. Зічет къ Роре, къ патімеле се паск дпн ізвіреа де сіне ші еѣ ачеаста іаръш дн сіне нъ о почіѣ пзмі

реа. Дар съ ворвіт дн пілде. Че есте ачееа, че дндемпъ пе Сілла ка съ скалде зліціле Ромеі дн сжнце. Ші че днтържтъ пе Катіліна а вреа съ апріндъ четатеа вечпкъ ші съ омоаръ пе кжді ва пьтеа? Че фъ ачееа, каре дела вчігторіѣла де фрате Баіезід Ілдірім дпкоаче дьдѣ сълтанімор дрептъл де а'шп оторъ пе тоці фраціі ші пеподіі, ізвіреа де сіне саѣ ізвіреа кьтръ попоръл стьпжніт? Ші апоі че есте ізвіреа саѣ към дп маі зічет аморъл? Кіар ші пе Стоікъл чел маі гіѣдос дп дндаторез ка съ'мі деа дефинііа аморълзі. Аморъл есте каре ціне тоате? Дар кжнд ел прънъдеще, стрікъ, зікжнд къ фаче дпн драгосте? Ачеі карі ардеа пе еретічі, пе чіне ізвеа еі? Пе Дзмнезеѣ? ох, ох! Че есте віклешггъл, (шіреціа) astutia, versutia)? Патімъ есте джпса? Чел пзціп еѣ дпн парте'мі ам стат тьлтъ време ла дндоеалъ, оаре віклешггъл патімъ есте, — де ші міам щігт деосіві днтре віклешгг ші днтре ачееа че зічет лътінеще prudentia, ромжнеще нъ преа потрівіт дцелелецзне.

Спзнеді'мі чіне съ стьпжнеаскъ тькар пьмаі песте ачестеа доаѣ, песте амор ші віклешгг?

Маі тьлте нъ маі щіѣ. Днтр'ачееа фінд къ зрсіта теа фъ ші пьпъ ажзма а ть свьскріе ші ла лжкрърі плькзте ші ла пеплькзтъ, астъдатъ дпкъ сокотеск а фі де пріос а ть маі аскънде.

Г. Баріц.

ЖЪКЪТОРІ ШІ ЖОКЪРІЛЕ.

Песте тот сжнт треі феліѣрі де жькьторі, адекъ жькьторі каріі жоакъ, ка съ

